

Kinderen uit de maatschappelijke achterhoede

De bekende wetenschappelijke onderzoekers Daniel C. Neale en John M. Proshok van de universiteit van Minnesota hebben onder de titel: „School-related attitudes of culturally disadvantaged elementary school children” in *Journal of Educational Psychology*, 1967, vol. 58, no. 4, pp. 238-244, verslag gedaan van een onderzoek onder 350 kinderen in de vierde, vijfde en zesde klas van 2 lagere scholen. Het onderzoek was er op gericht een overzicht te krijgen van de gedragingen van deze kinderen met behulp van de „Semantic Differential”.

School I betreft de leerlingen uit de lagere sociale milieus. School II uit de middengroepen.

Uitgangspunt voor het onderzoek is de gedachte dat de programma's voor opvoeding en onderwijs voor de culturally disadvantaged children gericht moeten zijn op het verbeteren van hun leergedrag en hun instelling ten opzichte van de school. De handicaps voor deze kinderen zijn ondermeer:

- een lage waardering van zichzelf,
- gering aspiratieniveau,
- negatieve instelling tegenover de school en de te verrichten leertaken.

Nu is het evalueren van een onderwijsprogramma voor deze kinderen bijzonder moeilijk daar voornoemde handicaps bezwaarlijk zijn te meten. Voorts is het een niet gering bezwaar dat deze kinderen, daar zij behoren tot de groep van de maatschappelijke achterhoede die onvoldoende profiteert van de stedelijke educatieve voorzieningen, ingewikkelde instructies en opdrachten moeilijk begrijpen, slecht kunnen lezen en onvoldoende vaardigheid hebben zich schriftelijk uit te drukken. Ontworpen is nu „the Semantic Differential”, een instrument waarmee opvattingen en gedragingen van „culturally disadvantaged elementary school children” te meten zijn.

Als hypothese voor het onderzoek is gesteld dat kinderen van een school, gesitueerd in een wijk waar de sociale status van de bewoners zeer laag is, minder positief staan tegenover de school en de te verrichten leertaken dan leerlingen van een school, die gevestigd is in een buurt waar de sociale status der gezinnen hoger is.

Het onderzoek heeft aangetoond dat:

- de kinderen uit de sociaal hogere milieus zich positiever opstellen

tegenover hun vader en hun onderwijzer dan leerlingen uit de sociaal lagere milieus;

- de kinderen uit de sociaal hogere milieus positiever staan ten opzichte van het volgen van voortgezet onderwijs dan leerlingen uit de sociaal lagere milieus;
- evenwel de kinderen uit de sociaal lagere milieus gunstiger oordelen over hun schoolgebouw en schoolboeken dan leerlingen uit de sociaal hogere milieus.

De waardering van de leerlingen uit de sociaal lagere milieus voor hun schoolgebouw kan worden verklaard uit het feit, dat zij wonen in verouderde en verwaarloosde volksbuurten. Voorts waarderen deze kinderen mooie schoolboeken wel, maar deze te lezen is een andere kwestie. Beide groepen leerlingen wijzen overwegend vechten en stelen af.

Ten aanzien van het trekken van conclusies merken de onderzoekers op dat dit buitengewoon moeilijk is gezien de ingewikkeldheid van de onderwijsproblematiek voor het kind dat opgroeit in de maatschappelijke achterhoede. Zo kan niet zonder meer worden gesteld dat „the culturally disadvantaged child” negatief staat tegenover de school en de leertaken. Er zijn, ten opzichte van bepaalde aspecten van het schoolleven, ook positieve waarderingen aanwezig.

Voorts bepleiten de onderzoekers dat op school meer aandacht wordt besteed aan een positieve zelfwaardering van de leerling. Dit betekent een verruiming en een verzwaring van de pedagogische taak van de leerkracht en het houdt tevens in een zakelijke en genuanceerde beoordeling van de door de leerlingen verrichte leerprestaties.

Tenslotte is nog vermeldenswaard, dat de negatieve opvattingen over de school toenemen in de hogere leerjaren en klaarblijkelijk verband houden met de duur van het verblijf op school. Een verschijnsel, dat waard is om nader te worden onderzocht daar het aanleiding kan zijn om te overwegen of verlenging van de leerplicht omhoog wel effectief moet worden geacht.

J. H. N. GRANDIA

Sociaal-economische status, intelligentie en het toekomen aan hoger onderwijs

In het tijdschrift *Sociology of Education*, Winter, 1967, volume 40, number 1, pp. 1/23 hebben William H. Sewell and Vimal P. Shah, van de universiteit van Wisconsin een onderzoek verricht onder „high

school seniors" om na te gaan of er en in welke mate verband is tussen de sociaal-economische status van de gezinnen der leerlingen, hun intelligentie en het door hen toekomen aan hoger onderwijs.

Van het onderzoek is in voornoemd tijdschrift verslag gedaan onder de titel „Socioeconomic Status, Intelligence, and the Attainment of Higher Education". Uitgangspunt van het onderzoek is dat het onderwijssysteem van niet geringe betekenis is t.a.v. het te bereiken beroepsniveau. Voor het toekomen aan hoger onderwijs spelen evenwel ook andere factoren dan die van de leerbekwaamheid der leerlingen een rol. Zo is geconstateerd dat leerlingen, die afkomstig zijn uit de sociaal lagere milieus, geen aspiraties hebben voor het volgen van hoger onderwijs hoewel zij daartoe intellectueel in staat zijn.

Het onderzoek is opgezet om na te gaan de relevantie van de sociaal-economische status en de meetbare intelligentie ten aanzien van de bekwaamheid voor het volgen van hoger onderwijs en het is gehouden in de periode 1957-1964 onder 10.321 studenten.

De volgende gegevens uit het onderzoek trekken de aandacht:

- Van de jongens uit de sociaal lage milieus:
  - is 14,8 % voornemens een „college" te bezoeken,
  - heeft 20,5 % een „college" bezocht,
  - heeft 7,5 % een graad behaald.
- Voor de meisjes, die afkomstig zijn uit de sociaal lage milieus zijn deze percentages respectievelijk 7,9 8,5 en 2,7.
- Van de jongens uit de sociaal hoge milieus
  - is 66,3 % voornemens een „college" te bezoeken,
  - heeft 73,4 % een „college" bezocht,
  - heeft 42,1 % een graad behaald.
- Voor de meisjes, afkomstig uit de sociaal hoge milieus, zijn deze percentages respectievelijk 60,2 62,6 en 35.
- Van de jongens met een laag intelligentieniveau (ongeacht het sociale milieu):
  - is 12,2 % voornemens een „college" te bezoeken,
  - heeft 15 % een „college" bezocht,
  - heeft 3,2 % een graad behaald.
- Voor de meisjes met een laag intelligentieniveau zijn deze percentages, ongeacht het sociale milieu, respectievelijk 10,5 11,4 en 1,8.
- Van de jongens met een hoog intelligentieniveau (ongeacht het sociale milieu):
  - is 65,2 % voornemens een „college" te bezoeken

- heeft 73,8 % een „college” bezocht,
- heeft 47,2 % een graad behaald.
- Voor de meisjes met een hoog intelligentieniveau zijn deze percentages, ongeacht het sociale milieu, respectievelijk 53,3, 54,9 en 33,5.
- Uit vorenstaande gegevens is af te leiden dat niet alleen het voor-nemen om een „college” te bezoeken sterk wordt beïnvloed door het sociale milieu en het intelligentieniveau van de leerlingen maar ook het bezoeken van een „college” en het voltooien van de studie blijken in hoge mate door beide hiervoor genoemde factoren te zijn bepaald.
- Van de jongens, afkomstig uit gezinnen waarvan de sociaal-econ-omische status laag en wier intelligentieniveau ook laag is, is 4,7 % voornemens een „college” te gaan bezoeken. Voor de meis-jes is dit percentage 2,7.
- Van de jongens, afkomstig uit gezinnen waarvan de sociaal-econo-mische status laag maar wier intelligentieniveau hoog is, is 33,6 % voornemens een college te gaan bezoeken. Voor de meisjes is dit percentage 26,1.
- Van de jongens, afkomstig uit gezinnen waarvan de sociaal-econo-mische status hoog en wier intelligentieniveau laag is, is 28,4 % voornemens een college te gaan bezoeken. Voor de meisjes is dit percentage 30,2.
- Van de jongens, afkomstig uit gezinnen waarvan de sociaal-econo-mische status hoog en wier intelligentieniveau eveneens hoog is, is 85,8% voornemens een college te gaan bezoeken. Voor de meis-jes is dit percentage 72,7.
- Naar aanleiding van de verschillen in percentages tussen de onder-scheidene sociale milieus is te constateren dat hoe hoger het intel-ligentieniveau der studenten des te groter de invloed is van de sociaal-economische status ten aanzien van het voornemen om een „college” te bezoeken.
- Ten aanzien van de verschillen in percentages tussen het laagste en hoogste intelligentieniveau is het duidelijk dat hoe hoger de sociaal-economische status des te groter de invloed van de intel-ligentie is in verband met het voornemen om een college te bezoe-ken.
- Van de jongens, afkomstig uit gezinnen waarvan de sociaal-econo-mische status laag en wier intelligentieniveau eveneens laag is, heeft 6,3 % een college bezocht. Voor de meisjes is dit percen-

tage 3,7.

- Van de jongens, afkomstig uit gezinnen waarvan de sociaal-economische status laag maar wier intelligentieniveau hoog is, heeft 52,4% een college bezocht. Voor de meisjes is dit percentage 27,5.
- Van de jongens, afkomstig uit gezinnen waarvan de sociaal-economische status hoog en wier intelligentieniveau laag is, heeft 38,8% een college bezocht. Voor de meisjes is dit percentage 33,3.
- Van de jongens, afkomstig uit gezinnen waarvan de sociaal-economische status hoog en wier intelligentieniveau eveneens hoog is, heeft 90,7% een college bezocht. Voor de meisjes is dit percentage 76,4.
- Van de jongens, afkomstig uit gezinnen waarvan de sociaal-economische status laag en wier intelligentieniveau eveneens laag is heeft 0,3% een graad behaald. Voor de meisjes is dit percentage 0,2.
- Van de jongens, afkomstig uit gezinnen waarvan de sociaal-economische status laag maar wier intelligentieniveau hoog is, heeft 20,1 % een graad behaald. Voor de meisjes is dit percentage 13,8.
- Van de jongens, afkomstig uit gezinnen waarvan de sociaal-economische status hoog en wier intelligentieniveau laag is, heeft 10,5 % een graad behaald. Voor de meisjes is dit percentage 7,9.
- Van de jongens, afkomstig uit gezinnen waarvan de sociaal-economische status hoog en wier intelligentieniveau eveneens hoog is, heeft 64 % een graad behaald. Voor de meisjes is dit percentage 51,1.
- De resultaten van een verdere statistische bewerking der gegevens geven reden om aan te nemen, dat er opmerkelijke verschillen zijn tussen jongens en meisjes t.a.v. het voornemen om een college te bezoeken, het bezocht hebben van een college en het behalen van een graad.
Bij jongens blijkt het voornemen om een college te bezoeken sterker te zijn bepaald door hun intelligentieniveau dan door hun sociaal-economische status. Bij de meisjes is daarentegen hun voornemen om een college te bezoeken meer bepaald door hun sociaal-economische status dan door hun intelligentieniveau.
- Ten aanzien van het gevolgd hebben van een college gelden dezelfde strekkingen. Het patroon zet zich dus ongewijzigd voort. Voor het behalen van een academische graad is voor de jongens de invloed van de intelligentie groter dan die van de sociaal-economische status, terwijl voor de meisjes de invloed van de sociaal-

- economische status en de intelligentie te dien opzichte ongeveer gelijk zijn.
- Van de jongens die een college hebben bezocht en die afkomstig zijn uit gezinnen waarvan de sociaal-economische status laag en wier intelligentieniveau eveneens laag is, heeft 4,4 % een graad behaald. Voor de meisjes is dit percentage 6,7.
  - Van de jongens, die een college hebben bezocht en die afkomstig zijn uit gezinnen waarvan de sociaal-economische status laag maar wier intelligentieniveau hoog is, heeft 38,5 % een graad behaald. Voor de meisjes is dit percentage 50.
  - Van de jongens, die een college hebben bezocht en die afkomstig zijn uit gezinnen waarvan de sociaal-economische status hoog maar wier intelligentieniveau laag is, heeft 26,9 % een graad behaald. Voor de meisjes is dit percentage 23,8.
  - Van de jongens, die een college hebben bezocht en die afkomstig zijn uit gezinnen waarvan de sociaal-economische status hoog en wier intelligentieniveau eveneens hoog is, heeft 70,6 % een graad behaald. Voor de meisjes is dit percentage 66,9.
  - Een verdere statistische bewerking van vorenstaande gegevens toont aan dat t.a.v. het behalen van een graad de invloed van de intelligentie groter is dan die van de sociaal-economische status van het gezin waaruit de leerlingen afkomstig zijn.

Wel is het echter zo dat de sociaal-economische selectie der studenten dan reeds heeft plaatsgevonden. Of de jeugdige een college zal bezoeken hangt in hoge mate af van het gezin waarin deze is opgegroeid. Besloten is het onderzoek voort te zetten en ondermeer na te gaan het niveau van onderwijs dat wordt gevolgd, het studieniveau dat bereikt wordt en de studieduur in verband met de sociaal-economische status der gezinnen waaruit de studenten afkomstig zijn en hun intelligentieniveau. Tevens zal worden nagegaan of nog andere factoren, dan de hier genoemde, terzake van betekenis zijn.

J. H. N. GRANDIA